Ἡ κατὰ τὸ 1615. ἐν Παρισ. γενομένη τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ ἔκδοσις προτιμητέα καὶ τῆς ὕστερον κατὰ τὸ 1638. ἔτος αὐτοῦ γενομένης [α]. Ἰστέον δὲ, ὅτι ὅσα τῶν δυσσεβῶν τοῦ Ὠριγένους δογμάτων ἔχῃ ἐν τοῖς αὐτοῦ συντάγμασι συμπαραπεφυκότα εὑρίσκεται, ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν παρενεσπάρησαν, ὡς ὑπὸ τοῦ ἀνταποδοτικοῦ, ἤτουν Ἀνθίμου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Γερμανοῦ καταμαθεῖν ῥᾴδιον [β].

Τῶν Συγγραμμάτων αὐτοῦ

Τὰ μὴ περιεχόμενα ὑπὸ τῶν εἰρημένων ἐκδόσεων.

Ὁμιλία εἰς τὸν Πέτρον καὶ Παῦλον [γ]. Τὰ εἰς τὸ Ἆσμα ὑπομνήματα [δ]. Ἡ πρὸς Εὐάγριον ἐπιστολὴ περὶ Θεότητος [ε]. Ἀντιρρητικὸς πρὸς τὰ Ἀπολιναρίου [ζ]. Ὁμιλίαι δύο εἰς τὸν πρωτομάρτυρα Στέφανον [η]. Ὅτι ὁ ἁγιαζόμενος ἄρτος εἰς σῶμα τοῦ Θεοῦ λόγου μεταποιεῖται· καὶ ὅτι ἐπάναγκες τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει αὐτοῦ μεταλαμβάνειν [θ]. Ἐπιστολαὶ ιδ πρὸς Εὐσέβιον [ι].

Τὰ Νόθα.

Δύο λόγοι ῥωμαϊστὶ μόνον ἐκδεδομένοι. ὧν ὁ μὲν εἰς τὴν ἁμαρτωλὸν γυναῖκα, καὶ εἰς τοὺς ἀπίστως τοὺς ἄλλους δικάζοντας, καὶ περὶ μετανοίας· ὁ δὲ, εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν νηστειῶν [κ].

Τὰ Ἐκλελοιπότα.

Εἰς τὰς παροιμίας [λ]. Εἰς τὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολήν [μ]. Πῶς παραγίνεται τὸ πνεῦμα πρὸ τοῦ βαπτίσματος [ν]. Πρὸς Ἀβλάβιον [ξ]. Θεογνωσία [ο]. Εἰς τὸ, οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός [π]. Ἐπιστολαὶ πρὸς Ἀμφιλόχιον [ρ].

ΔΙΔΥΜΟΣ ὁ Ἀλεξανδρεὺς κομιδῇ νέος τὰ πρῶτα τῶν γραμμάτων στοιχεῖα μαθὼν, τὴν ὁρατικὴν ἀπέβαλε δύναμιν [σ]. ἀλλὰ γὰρ εὐφυὴς ὢν, ἃ δι' ὀφθαλμῶν παιδευθῆναι οὐκ ἴσχυσε, ταῦτα δι' ἀκοῆς ἐξεμάνθανε. καὶ γὰρ καὶ ποιητικῆς, καὶ ῥητορικῆς, ἀριθμητικῆς τε καὶ γεωμετρίας, καὶ μουσικῆς, καὶ ἀστρονομίας, καὶ διαλεκτικῆς, καὶ τῶν ἄλλων φιλοσόφων μετέλαχε παιδευμάτων. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς θείας Γραφὰς, παλαιάν τε καὶ καινὴν, ἄριστά τε ἐξεπαιδεύθη, καὶ μεμάθηκεν ἀκριβέστατα [τ]. διὸ δὴ περὶ τὸ 370. ἔτος [υ] πάσῃ διαπρέπων ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ [φ], τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῶν ἱερῶν μαθημάτων προΐστατο διδασκαλείου, κατὰ τῶν τὰ Ἀρείου φρονούντων στερρῶς ἀγωνιζόμενος, καὶ λαμπρῶς ἀριστεύων. ἔπειθε γὰρ ῥᾳδίως οὐ βίᾳ λόγων, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἄγαν πειθοῦς, ἕκαστον αὐτῶν οἱονεὶ κριτὴν καθιστὰς τῶν ἀμφιβόλων. θαῦμα δ' ἦν οὐ τὸ τυχὸν ὁ ἀνήρ [χ]. διὸ καὶ πολλοὶ εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν παρεγίνοντο, οἱ μὲν αὐτοῦ ἀκουσόμενοι [ψ], οἱ δὲ ἱστορήσοντες μόνον. ἐν οἷς καὶ ὁ μέγας Ἀντώνιος, ταῦτα πρὸς αὐτὸν εἰπών· „οὐ χαλεπὸν, οὐδὲ λύπης ἄξιον, ὦ Δίδυμε, ὀφθαλμῶν ἀπορεῖν σε, ὧν μέτεστι σαύραις τε καὶ μυσὶ καὶ τοῖς εὐτελέσι ζώοις· μακάριον δὲ καὶ χάριν, ὅτι παραπλησίους Ἀγγέλοις τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχεις, δι' ὧν τρανῶς τὸ θεῖον κατανοεῖς, καὶ τὴν ἀληθῆ γνῶσιν ἀκριβῶς ὁρᾷς [ω]. ἐν ἔτει δὲ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ 85, ἤτουν τῷ ἀπὸ Χριστοῦ 396. τὸν τοῦ βίου δρόμον διήνυσεν [2α]. ἀλλ' ὁ μὲν ζῶν οὐ πέπονθεν, τοῦτο θανὼν οὐκ ἀπήλλακται. ἐπειδὴ γὰρ ἐν αὐτοῖς μὲν τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ ἐπαινέτης τοῦ Ὠριγένους ὤφθη [2β], ἐν ἄλλοις δὲ καὶ ὁμόφρων ἀναπεδέδεικται, ὑπὸ μὲν τῆς ἁγίας οἰκουμενικῆς πέμπτης Συνόδου, τινὰ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων [2γ]. ὑπὸ δὲ τῆς ἐν Λατεράνῳ, καὶ αὐτὸς ἀναθέματι καθυποβέβληται [2δ].

Τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ

Τὰ Ἐκδεδομένα.

Βιβλίον περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος [2ε]. Σωζόμενοί τινες εἰς τὰς καθολικὰς ἐπιστολὰς διηγήσεις [2ζ]. Συμβουλὴ ἠθική [2η].

Τὰ Ἐκλελοιπότα.

Λόγος εἰς τὸν Ἰώβ [2θ]. Εἰς τὸν Λωτ καὶ εἰς τὸν Δαβίδ [2ι]. Εἰς τὸν Ἐκκλησιαστήν [2κ]. Ὑπομνήματα εἰς τὸν Ἰώβ [2λ]. Εἰς τὰς Παροιμίας [2μ]. Εἰς τὸ Ἆσμα τῶν Ἀσμάτων [2ν]. Εἰς τὴν τῶν ψαλμῶν βίβλον ὅλην διάφορα ὑπομνήματα [2ξ]. Εἰς τὸν Ἡσαΐαν λόγοι δεκαοκτώ [2ο]. Εἰς τὸν Ἱερεμίαν [2π]. Εἰς τὸν Ὠσηὲ καὶ Ζαχαρίαν λόγοι πέντε [2ρ]. Εἰς τὸν Μιχαίαν βιβλία τρία [2σ]. Εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον καὶ Ἰωάννην οὐκ ἐλάχιστα ὑπομνήματα [2τ]. Εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας ὑπομνήματα [2υ]. Εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους ὑπομνηματίδια [2φ]. Εἰς τὴν πρὸς Κορινθίους [2χ]. Κατὰ ἀντιπάλων δογμάτων [2ψ]. Κατὰ Ἀρειανῶν [2ω]. Περὶ Τριάδος τρία βιβλία [3α]. Πρὸς Φιλόσοφον [3β]. Βιβλίον πρὸς Ῥουφῖνον διατὶ ἀποθνήσκουσι τὰ βρέφη, καίπερ διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ἀναλαβόντα σώματα [3γ]. Περὶ ἀριθμοῦ περιττοῦ [3δ]. Περὶ Ἀσωμάτου [3ε]. Ὑπομνήματα εἰς τὰ περὶ ἀρχῶν Ὠριγένους [3ζ].

(α) Ἦν δὲ φησιν ὁ Φώτ. (ἐν κώδ. 6.) τὴν μὲν φράσιν, εἴ τις ἄλλος ῥητόρων, λαμπρὸς, καὶ ἡδονῆς οὐσιν ἀποστάζων . . . πλεονάζει δὲ τοῖς ἐνθυμήμασι καὶ τοῖς παραδείγμασιν. (β) Ὅρα τὸν 85. κώδ. τοῦ Φωτ. (γ) Ἐξεδόθη ἐν Ἰγγολστάδ. κατὰ τὸ 1620. ἔτος ἀλλὰ τῶν ἀμφιβαλλομέν. ἐστίν. (δ) Συνεξεδόθη τοῖς Νείλου καὶ Μαξίμ. ὑπομνήμ. (ε) Ἐν τοῖς τοῦ Ναζιανζ. κεῖται, ὡς εἴρηται (ἐν τῇ μ σημειώσ. τῇ ἐν τῇ ιβ. σελ.) (ζ) Συνεξεδόθη κατὰ τὸ 1699. ἔτος τοῖς συλλογ. τῶν ὑπομνημ. τῶν ἀρχ. Ῥωμ. (η) Ἐν τῇ αὐτ. ἐκδόσ. μία δὲ τούτων κεῖται καὶ ἐν τῷ 2. Τόμ. τῆς εἰρημ. ἐκδόσ. τῶν τοῦ ἁγίου συγγραμμ. (θ) Συνεξεδόθη ταῖς λειτουργ. Ἰακώβ. Βασιλ. καὶ Χρυσοσ. ἐν Παρισ. κατὰ τὸ 1560. ἔτος. (ι) Συνεξεδόθ. ταῖς εἰρημ. συλλογ. (κ) Ἀστερίου τοῦ Ἀμασίας ἐπισκόπου εἰσίν. Ὅρα τὸν 271. κώδ. τοῦ Φωτ. (λ) Μνεία παρ' αὐτῷ τῷ Νύσ. ἐν τῇ εἰς τὸν Ἐκκλησιαστ. 1. ὁμιλ. (μ) Παρὰ Κυρίλ. Ἀλεξανδ. ἐν τῇ ἐπιλύσει τῶν 12. κεφ. ἐν σελ. 198. τοῦ 7. Τόμ. (ν) Παρ' αὐτῷ τῷ Νύσ. ἐν τῷ τέλει τῆς πρὸς Θεοδόσ. ἐπίσκ. ἐπιστ. διὰ τὴν ἐγγαστρίμ. (ξ) Παρ' Εὐθυμ. ἐν τῇ πανοπλ. ὡς μαρτυρεῖ ὁ Φαβρίκ. αὐτ. ἐν σελ. 165. (ο) Παρὰ τῷ Αὐτ. κατὰ τὴν τοῦ Αὐτ. μαρτυρ. (π) Παρὰ τῷ Δαμασκ. ἐν σελ. 773. τῶν παραλ. (ρ) Μέμν. ὁ Βαρόν. ἐν τῷ 40. ἔτει. Ἀριθ. 13. ὡς μαρτυρ. ὁ Φαβρίκ. αὐτ. (σ) Οὕτω μὲν ὁ Σωκρ. (ἐν βιβλ. 4. κεφ. 25.) ὁ δὲ Σωζόμ. (ἐν βιβλ. 3. κεφ. 15.) λέγεται, φησὶ, τοὺς χαρακτῆρας τῶν γραμμάτων σανίδι καταχαραχθέντας εἰς βάθος ἐκμαθεῖν τοῖς δακτύλοις ἐφαπτόμενος. συλλαβὰς δὲ καὶ ὀνόματα, καὶ τὰ ἄλλα ἐφεξῆς καταλήψει, καὶ συνεχεῖ ἀκροάσει, καὶ ἀναμνήσει τῶν ἀκοῇ θηρωμένων. (τ) Ὁ Σωκρ. αὐτ. καὶ ὁ Θεοδώριτ. ἐν βιβλ. 4. κεφ. 29. τῆς Ἱστορ. (υ) Ὁ Κάβ. ἐν Τόμ. 1. σελ. 253. (φ) Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐν Ἐδέσῃ μὲν Ἐφραὶμ ὁ θαυμάσιος, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δὲ διέπρεπε Δίδυμος . . . ἐν μὲν οὖν ἀσκηταῖς καὶ τῆς ἀρετῆς φροντισταῖς οὗτοι κατ' ἐκεῖνον διέλαμπον τὸν καιρόν. ταῦτα μὲν ὁ Θεοδώριτ. (αὐτ.) ἐξ ὧν καὶ τὸν μοναδικὸν ἔοικε βίον ἐπαγγέλθηναι τὸν Δίδυμον. (χ) Ὁ Σωζόμ. αὐτ. (ψ) Οἷον, ὁ Ἱερώνυμ. ὁ Ῥουφῖν. ὁ Παλλάδιος, ὁ Ἀλεξανδρεὺς Ἀμβρόσ. ὁ Ἰσίδωρ. καὶ ἄλλοι οὐκ εὐαρίθμητοι. Ὅρα σελ. 352. τοῦ 8. τεύχ. τοῦ Φαβρίκ. (ω) Ὁ Σωζόμ. αὐτ. (2α) Ὁ Φαβρίκ. αὐτ. (2β) Ὁ Σωκρ. ἐν βιβλ. 4. κεφ. 25. (2γ) Ὅρα τὸν 1. κανόνα τῆς ἐν Τρούλ. Συνόδ. τοῦτο διαβιβαιοῦντα, καὶ τὴν 1. πρᾶξ. τῆς οἰκουμεν. ἑβδόμ. καὶ Νικηφ. τοῦ Καλλίσ. τὸ 27. κεφ. τοῦ 17. βιβλ. τὰ γὰρ τῆς πέμπτ. οἰκουμ. Συνόδ. πρακτ. ἐλλιπῆ ὄντα, τοῦτο οὐκ ἐμπεριέχει. (2δ) Ὅρα τὴν 734. σελ. τοῦ 4. Τόμ. τῶν πρακτ. τῶν Συνόδ. τῶν ὑπὸ Βιν. ἐκδοθέντ. (2ε) Ἐξεδόθη πρῶτον ἐν Κολον. κατὰ τὸ 1531. ἔτος. εἶτα καὶ ἐν Ἀμστελοδ. κατὰ τὸ 1614. ἡ δὲ παρ' Ἱερωνύμ. ῥωμαϊκὴ μετάφρ. κεῖται ἐν Τόμ. 9. σελ. 355. τῶν αὐτοῦ συγγραμμ. (2ζ) Ῥωμαϊστὶ μόνον ἐξεδόθ. σὺν τῷ εἰρημ. περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματ. βιβλ. Ἑλληνιστὶ δὲ καὶ ῥωμαϊστὶ ἐν Παρισ. κατὰ τὸ 1672. ἔτος ἐν τῷ 2. μέρ. τοῦ Ἀυκτάρ. τοῦ ὑπὸ Κομβεφισ. συνταγέν. (2η) Παρὰ Σωκρ. ἐν βιβλ. 4. κεφ. 23. ἔστι δὲ αὕτη· Τοὺς περὶ προνοίας καὶ κρίσεως κατὰ σαυτὸν ἀεὶ γύμναζε λόγους, καὶ τούτων τὰς ὕλας διὰ μνήμης φέρειν σπούδαζε· ἅπαντες γὰρ σχεδὸν ἐν τούτοις προσπταίουσι· καὶ τοὺς μὲν περὶ κρίσεως λόγους ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν σωμάτων, καὶ κατὰ τὸν κόσμον εὑρήσεις· τοὺς δὲ περὶ προνοίας, ἐν τοῖς τρόποις τοῖς ἀπὸ κακίας καὶ ἀγνωσίας, ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ἢ ἐπὶ τὴν γνῶσιν ἡμᾶς ἐπανάγουσι. (2θ) Μνεία παρὰ Δαμασκ. ἐν σελ. 789. τῶν Παραλ. (2ι) Παρὰ τῷ Αὐτ. αὐτ. (2κ) Παρὰ τῷ Αὐτ. αὐτ. ἐν σελ. 685. (2λ) Παρὰ Ἱερωνύμ. ἐν τῷ τῶν ἐκκλησιαστ. συγγραφ. καταλ. (2μ) Μέμν. ὁ Κασσιόδωρ. ἐν τῷ 5. κεφ. περὶ θείων ἀναγν. παρὰ Κάβ. αὐτ. ἐκ τοῦ εἰς αὐτὰς δὲ ὑπομν. ἀπόσπασ. κεῖται ἐν τῇ ὑπὸ Θεοδώρ. τοῦ Πελτάν. εἰς τὰς Παροιμ. ῥωμαϊστὶ μόνον ἐκδοθ. σειρᾷ. (2ν) Ἐν τῇ ὑπὸ Μευρσ. ἐκδοθ. σειρᾷ. (2ξ) Μέμν. Νικηφ. ὁ Κάλλιστ. ἐν βιβλ. 9. κεφ. 17. τούτων δὲ πολλὰ ἐν τῇ ἐκδοθ. εἰς τοὺς ψαλ. σειρ. (2ο) Μνεία παρ' αὐτῷ τε αὐτ. καὶ παρὰ τῷ Δαμασκ. ἐν σελ. 307, 341, 677, 721, καὶ 781. τῶν Παραλ. (2π) Ἐν τῇ Γισλεριαν. σειρ. (2ρ) Παρὰ Νικηφ. αὐτ. καὶ Δαμασκ. αὐτ. ἐν σελ. 778. (2σ) Παρὰ Τηλλεμοντ. ἐν τεύχ. 10. τῶν ὑπομν. (2τ) Παρὰ Νικηφ αὐτ. καὶ Δαμασκ. αὐτ. ἐν σελ. 676, καὶ 754. (2υ) Παρὰ Ἱερων. ἐν ἐπιστ. 89. τῇ πρὸς Αὐγουστῖν. (2φ) Παρὰ τῷ Αὐτ. ἐν τῇ πρὸς Παμμάχ. καὶ Μάρκελ. κατὰ Ῥουφῖν. ἀπολογ. 1. τῇ ἐν Τόμ. 2. σελ. 138. (2χ) Παρὰ τῷ Δαμασκ. αὐτ. ἐν σελ. 721. (2ψ) Παρὰ Θεοδωρίτ. ἐν βιβλ. 4. κεφ. 29. τῆς Ἱστορ. (2ω) Παρὰ Νικηφ. αὐτ. (3α) Παρὰ Σωκρ. ἐν βιβλ. 4. κεφ. 25. (3β) Παρὰ Δαμασκ. αὐτ. ἐν σελ. 643. (3γ) Παρὰ Ἱερωνύμ. ἐν τῇ ἐσχάτ. πρὸς Ῥουφῖν. ἀπολογ. ἐν σελ. 164. τοῦ 2. Τόμ. μετεμψυχώσεως δὲ ὄζει ἡ τοιαύτη ἐπιγραφή. (3δ) Παρὰ τῷ Αὐτ. ἐν τῇ πρὸς Παμμάχ. ὑπὲρ τῶν κατὰ Ἰοβιαν. βιβλ. ἀπολογ. ἐν Τόμ. 2. σελ. 76. (3ε) Παρὰ Δαμασκ. αὐτ. ἐν σελ. 782. (3ζ) Ὁ Σωκρ. τούτων μέμνηται

(αὐτ.)